

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

c) BERGSHANDTERINGEN.

COMMERCE-COLLEGII

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1868.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS JOH. BECKMAN.

1869.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1859-1911.

Täckningsår: 1858-1910.

Serien bytte 1867 namn till Bergshanteringen.

Föregångare:

Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, P. A. Norstedt & söner, 1835-1858.

Täckningsår: 1833-1857.

Efterföljare:

Bergshantering / Kungl. Kommerskollegium. – Stockholm : K. L. Beckman, 1912-1978. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1977.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

S. 2. Tab. 2. Produktion av viktigare andra malmer än järnmalm samt av stenkol m. m. 1871-1950.

S. 3. Tab. 3. Produktion av viktigare järnmalm och tackjärn länsvis 1881-1950, 1000 ton.

S. 4-5. Tab. 4. Bergshantering 1896-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).

S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshanteringen [från äldsta tid och fram till 1915].

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

c) BERGSHANDTERINGEN.

COMMERCE-COLLEGII

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1868.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS JOH. BECKMAN.

1869.

Innehåll.

	Sid.
1:o Jernhandteringen:	
Malmuppföringen.....	4.
Tackjernstillverkningen.....	11.
Gjutgodstillverkningen.....	15.
Stångjernstillverkningen.....	17.
Jernmanufaktur- och Ståltillverkningen.....	20.
Jernrörelsen på vågarna.....	21.
2:o Tillverkningen vid de så kallade Ädlare Verken: (guld; silfver; koppar; nickel; messing;).....	23.
3:o Diverse Verk och Tillverkningar: (kopparhamrar och kopparvalsverk; gjutgoods af annan metall än jern; bly; zink; kobolt; brunsten; svafvel; kopparvitriol; jernvitriol; rödfärg; alun; blyerts; porfyr; marmor; stenkol;).....	25.
Öfversigt rörande de vid bergshandteringen åren 1864-1868 åstadkomna produkter.....	29.
4:o Arbetskraft: (antal arbetare använda vid bruks- och bergverks- rörelsen; olycksfall bland dessa arbetare; ångmaskiner använda vid bruks- och bergverksrörelsen;).....	30.
5:o Inmutningar och Hvilostånd.....	31.
6:o Förändringar genom anläggning eller nedläggande af Verkstäder.....	32.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Jemnlit Nädig föreskrift, för Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium härmed afgifva underdänig Berättelse rörande Bergshandteringen i Riket för bruksåret 1868. med redogörelse. under särskilda rubriker, för de förhållanden, berörda Berättelse bör omfatta.

1:o) **Jernhandteringen.**a) **Malmuppföringen.**

Under bruksåret hafva, på sätt här nedan finnes närmare angifvet, blifvit upphemtade 12,594,439 centner 15 æ bergmalm. samt 254,174 centner 95 æ sjö- och myrmalmer.

De grufvor. som under året varit bearbetade. äfvensom de belopp bergmalm, hvilka ur dem erhållits. äro följande:

Grufvornas eller Grufvefältens		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	æ
Norrbottens Län:				
Gellivaara Socken.....	Gellivaara malmfält, försvarsvis	316	—	—
	Töreforsgrufvan	1	450	—
	Summa för Norrbottens Län	317	450	—
Jemtlands Län:				
Offerdals Socken	Örnstolsågrufvan, försvarsvis.....	1	—	—
Kalls Socken	Grötomsgrufvan	1	25	75
Tännäs Socken	Förhoppningsgrufvan	1	2,410	90
	Summa för Jemtlands Län	3	2,436	65
Gefleborgs Län:				
a) <i>Helsingland:</i>				
Voxna Socken.....	Gymås malmfält.....	1	19,868	—
Skogs Socken	Östra Magmyregrufvan och Magmyre-Mellan-grufvan	2	3,000	—
b) <i>Gestrikland:</i>				
Ofvansjö Socken	Hammargrufvan.....	1	4,845	—
Thorsåkers Socken	Nyängsgrufvorna	4	162,972	—
	Strandgrufvan	1	1,038	—
	Noregrufvan	1	23,316	—
	Penningegrufvorna	3	58,773	—
	Malmbergsrödjningsgrufvan	1	4,956	—
	Afzegrufvan	1	6,612	—
	Gäskegrufvan	1	5,167	—
	Nybergs malmfält.....	1	5,628	—
	Svedmossegrufvan	1	9,036	—
	Backgrufvan	1	1,818	—

Grufvornas eller Grufvefältens		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	Ⓔ
Årsunda Socken.....	Sjöhagsgrufvan	1	19,340	—
	Rödjningsgrufvan	1	5,904	—
Östra Fernebo Socken	Rödängsgrufvorna.....	2	16,347	—
	Summa för Gefleborgs Län	23	348,620	—
Upsala Län:				
Films och Dannemora Socknar	Dannemora malmfält	20	530,212	—
	Ragnildsgrufvan.....	1	20,418	—
	Carolinagrufvan	1	215	—
	Elisabetsgrufvan.....	1	6,300	—
Morkarla Socken	Stenringsgrufvan	1	960	—
Alunda Socken	Hammarinsfältet.....	3	89,980	—
Lena Socken	Sahlsta malmfält	2	44,263	—
	Brunna Norrgrufva.....	1	20,484	—
	Sörbergsgrufvan, försvarsvis.....	1	—	—
	Summa för Upsala Län	30	712,832	—
Stockholms Län:				
Vahlö Socken	Vigelsbo malmfält.....	3	97,340	—
	Tomtagrufvan	1	6,982	—
Börstils Socken	Nya Jonsgrufvan	1	2,000	—
	Sandgrufvan.....	1	84,500	—
	Skedika grufvor.....	2	107,860	—
Hargs Socken.....	Björstagrufvan	1	4,580	—
Häfverö Socken	Herrängs malmfält	12	66,206	—
Österhanninge Socken	Utö malmfält	6	164,964	—
	Summa för Stockholms Län	27	534,432	—
Kopparbergs Län:				
Leksands Socken	Sörskogsgrufvan.....	1	5,539	—
	Qvarnbacksgrufvan	2	5,760	—
Svärdsjö Socken	Vinkärnsfältet	6	491,442	—
	Sjögrufvan.....	1	4,752	—
Kopparbergs Socken	Harmsarfsgrufvorna.....	1	15,797	—
Stora Tuna Socken.....	Hästbergsfältet	1	102,450	—
	Sqvatterbergsgrufvan	1	470	—
	Rågsvedsgrufvan	1	21,500	—
	Örnsgrufvan	4	129,332	—
	Remmegrufvan	1	10,561	—
	Hästhagsgrufvan	1	19,400	—
	Idkärrsbergsgrufvan	1	12,135	—

Grufvornas eller Grufvefältens		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.		
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	₤	
Sätters Socken	Stora Bispbergs- m. fl.	3	272,196	—	
	Vestra Bispbergsgruvvan	1	34,488	—	
	Tägtgrufvan	1	20,328	—	
	Försöksvis	4	—	—	
Hedemora Socken	Knappkärnsgrufvan	1	21,852	—	
Husby Socken	Rällingsbergsgruvvan	1	257,303	—	
	Engelsforsgrufvorna	2	59,364	—	
	Försöksvis	1	—	—	
Garpenbergs Socken	Svartfjällsgrufvan	1	13,176	—	
	Rullshyttegrufvan	1	6,348	—	
By Socken	Vestansjögrufvan	1	13,056	—	
Grangärdes Socken	Östra och Vestra Ormbergsfälten	9	352,365	—	
	Grängesberget	6	201,540	—	
	Slogberget	1	22,200	—	
	Fjätterbäcksfältet	1	54,600	—	
	Dröverksgrufvan	1	67,500	—	
	Bultargruvvan	1	9,000	—	
	Norshedsgrufvan	1	2,250	—	
	Nya Illmyregruvvan	1	7,050	—	
	Fäbobacksgrufvan	1	41,595	—	
	Ludvika Socken	Fredmundsberget	2	9,360	—
		Nybergsfältet	1	11,625	—
		Finnäsfältet	3	221,820	—
		Ivikefältet	3	109,380	—
		Gräsberget	6	238,020	—
Malsjöbergsgruvvan		1	3,000	—	
Bovinsgrufvan		1	22,500	—	
Norrbärkes Socken	Östanbergsfältet	4	61,110	—	
	Torrstensberget	1	19,305	—	
	Nyberget	6	155,025	—	
	Gesbergsgruvvan	1	14,280	—	
	Stjerngrufvan	1	7,125	—	
	Timmergrufvan	1	14,430	—	
	Siksjöbergsgruvvan	1	6,000	—	
	Summa för Kopparbergs Län	92	3,168,329	—	
Vestmanlands Län:					
Norbergs Socken	Risbergsfältet	6	498,302	—	
	Morbergsfältet	7	278,608	—	

Grufvornas eller Grufvefältens		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
	Smörbergsfältet	1	15,332	—
	Norrbergsfältet	1	53,460	—
	Klackbergsfältet	4	249,510	—
	Sjustjernegrufvan	1	31,000	—
	Alderbergsgrufvan	2	82,000	—
	Lilla Badstugugrufvan	1	42,431	—
Vestanfors Socken	Flinthedsgrufvan	1	2,400	—
Skinnskattebergs Socken	Främshyttegrufvan	1	17,200	—
	Bastnäsgrufvan	2	63,270	—
	Bäckegrufvan	1	53,265	—
Sala Socken	Springaregrufvan	2	46,535	—
	Gräskärrsgrufvan	1	4,846	—
	Snarpsätragrufvan	1	3,184	—
	Lundsgrufvan	1	300	—
	Sjövassgrufvan	1	320	—
	Nyttingsgrufvan	1	200	—
	Summa för Vestmanlands Län	35	1,442,163	—
Örebro Län:				
Nya Kopparbergs Socken	Lombergsfältet	3	70,990	—
	Marbacksgrufvorna	1	950	—
	Kärrfallsgrufvan	1	500	—
	Drollfältet	1	8,370	—
	Runnbergsgrufvorna	1	5,355	—
	Gröntägtsgrufvan	1	300	—
	Svartviksfältet	7	127,035	—
	Mossgrufvan	1	400	—
	Salbobergsfältet	1	47,027	—
	Försöks- eller försvarsvis	22	—	—
Ramsbergs Socken	Blanka- och Kärrgrufvefältet	3	80,790	—
	Strossafältet	2	83,100	—
	Åselkärrsgrufvan	1	500	—
	Södra Gräsbergsgrufvan	1	18,300	—
	Busmossegrufvan	1	450	—
	Försöks- eller försvarsvis	3	—	—
Lindes Socken	Gränshyttefältet	1	23,760	—
	Nybergsgrufvan	1	2,970	—
	Ingelshyttefältet	2	84,000	—

Grufvornas eller Grufvefältens		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	℔
	Guldsmedshyttegrufvorna.....	3	7,485	—
	Stripgrufvefältet.....	2	264,600	—
	Sjögrufvan.....	1	1,050	—
	Grönvoldsgrufvan.....	2	41,100	—
	Bottengrufvan.....	1	3,000	—
	Linnäs mark.....	2	7,800	—
	Försöks- eller försvarsvis.....	15	—	—
Hjulsjö Socken.....	Bredsjö Bruks mark.....	6	98,370	—
	Grönhultsfältet.....	1	10,710	—
	Gunnarhultsfältet.....	1	4,370	—
	Hjulsjö bys mark.....	1	390	—
	Nya Fjäsabergs grufva.....	1	200	—
	Ånnenäsfältet.....	1	39,605	—
	Ånsjö allmänning.....	1	40,000	—
	Försöks- eller försvarsvis.....	3	—	—
Hellefors Socken.....	Stora Björnhöjde grufvan.....	1	13,455	—
Grythytte Socken.....	Högbornsfältet.....	5	179,925	—
	Finnbergsfältet.....	1	15,300	—
	Försvarsvis.....	1	—	—
Nora Socken.....	Dalkarlsbergfältet.....	6	272,020	—
	Vikersfältet.....	2	100,000	—
	Pershyttefältet.....	7	290,830	—
	Åshyttefältet.....	2	48,590	—
	Stribergsfältet.....	10	751,390	—
	Ringshyttefältet.....	3	105,712	—
	Klackafältet.....	2	180,200	—
	Skärhyttefältet.....	3	30,800	—
	Fogdehyttefältet.....	3	67,380	—
	Hvilarefältet.....	1	70,000	—
Jernboås Socken.....	Malmbergsåsgrufvan.....	1	3,400	—
	Lakängsgrufvan.....	1	25,500	—
	Slotterbergfältet.....	1	17,200	—
	Rösbergfältet.....	2	41,600	—
Qvistbro Socken.....	Kronobergsgrufvorna.....	2	6,000	—
Vinteråsa Socken.....	Hesselkullagrufvan.....	1	16,835	—
	Summa för Örebro Län	150	3,309,614	—

Grufvornas eller Grufvefältens				Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.			Antal.	Centner.	Ⓔ
		Bruten malm. Centner.	Småmalm. Centner.			
Vermlands Län:						
Philipstads Norra och Vestra Bergslag	Nordmarksfältet	128,460	95,700	4	224,160	—
	Tabergsfältet	237,660	51,660	1	289,320	—
	Finnmossefältet	80,520	32,050	1	112,570	—
	Finnshyttfältet	147,850	30,000	3	177,850	—
	Spridda grufvor	6,966	951	2	7,917	—
	Summa	601,456	210,361	11	811,817	—
Philipstads Östra Bergslag	Persbergs och Yngs- hyttfältet	762,840	508,190	25	1,271,030	—
	Långbans grufvor	7,640	52,590	3	60,230	—
	Spridda grufvor	191,654	81,714	17	273,368	—
	Summa	962,134	642,494	45	1,604,628	—
	Summa för Verml:s Län	1,563,590	852,855	56	2,416,445	—
Södermanlands Län:						
Floda Socken	Högsjö och Stafs grufvor			2	80,000	—
	Försvarsviis			4	—	—
Sköldinge Socken	Skalunda, Vilhelmina och Kantorps grufvor.....			4	103,600	—
Österåkers Socken	Askö grufvor			2	4,500	—
Gåsinge Socken	Porthåls och Bredsjönäs grufvor			2	23,400	—
Tunabergs Socken	Skeppviks grufvor			2	1,000	—
	Kärrgrufvan			1	7,200	—
	Vindsgrufvan			1	1,623	—
Svårtuna Socken	Sjösa grufvefält			1	17,392	—
	Förohla och Reinholds grufvor			2	68,000	—
Dunkers Socken.....	Starrsätters grufva			1	26,000	—
	Summa för Södermanlands Län			22	332,715	—
Östergötlands Län:						
Skällviks Socken	Nartorps grufvefält			1	87,428	—
	Försvarsviis			4	—	—
	Summa för Östergötlands Län			5	87,428	—
Jönköpings Län:						
Månsarps Socken	Taberget			29	230,408	—
Alsheda Socken.....	Nilssonsgrufvan			1	2,124	—

Grufvornas eller Grufvefältens		Arbetade grufvor.	Erhållen malm.	
Belägenhet.	Benämning.	Antal.	Centner.	Ⓕ
Fröderyds Socken.....	Ingamåla grufva	2	2,891	—
Ökna Socken	Granebergs grufvor.....	1	1,240	—
Gällaryds Socken	Flathalla grufva.....	1	1,595	—
Ljunga Socken	Sörsjö grufva	1	716	50
	Försvarsvis	1	—	—
	Summa för Jönköpings Län	36	238,974	50
	Summa för hela Riket	796	12,594,439	15

Sjö- och Myrmalmer

hafva blifvit upptagna till följande belopp:

I Örebro Län , ur sjön Vettern	3,000	—
I Skaraborgs Län , ur sjöar i Brandtorps och Daretorps Socknar	600	—
I Östergötlands Län , ur 5 sjöar och 2 myrmalmstägter, belägna inom Sunds och Kisa Socknar	6,800	—
I Calmar Län , ur 14 sjöar och 4 myrmalmstägter, belägna i 11 Socknar	46,500	—
I Jönköpings Län , för 5 masugnar.....	92,109	95
I Kronobergs Län , för 6 masugnar.....	105,165	—
Summa	254,174	95

Det såhunda uppfordrade beloppet bergmalm öfverstiger det under året 1867 upphemtade med 1,192,608.05 centner, och är det största, som under något år erhållits. Ofvannämnda under året 1868 uppfordrade belopp sjö- och myrmalm, åter, understiger det året 1867 erhållna med 164,261.35 centner.

Enligt Tullverkets räkenskaper äro under kalenderåret 1868 ur Riket utförda 283,424 centner jernmalm, hvaremot enahanda slags utförsel året 1867 uppgick till 236,775 centner.

b) **Tackjernstillverkningen.**

Under året hafva 207 masugnar varit begagnade. Blåsningstiden har utgjort tillsammans 34,119 dygn 21½ timmar; och tillverkningen har uppgått till 6,189,228 centner 34 R , deraf 112,661 centner 13 R gjutgods, åstadkommet direkt ur masugnarna. I de orter, der tiondetackjern ännu finnes påfördt, har tiondefrihet blifvit vederbörande tillgodoräknad för 2,345 dygn 23 timmar, hvaraf 751 dygn i anseende till ny blåsning och 1,594 dygn 23 timmar på grund af frihetsår. För den så kallade Vesterbergslagen, i Kopparbergs Län, äfvensom för Ofvansjö och Thorsåkers Bergslag, i Gefleborgs Län, har, så vidt inkomna uppgifter gifva vid handen, icke heller för nu ifrågasvarande år något tiondetackjern blifvit påfördt, ehuru, på sätt Collegium i senast afgifna underdåniga Berättelse omförmält, sistnämnda orter jemväl äro att betrakta såsom åtnjutande bergslagsprivilegier.

Af det debeterade tiondetackjernet, 19,853 centner, 5.88 R , hafva 6,439 centner 73.68 R anmälts till leverering in natura.

I nedanstående tabell Lit. A äro nämnda förhållanden, i afseende å produktion äfvensom i fråga om erlagdt tiondejern, upptagna särskildt för hvarje Län, der, i förra fallet tackjernstillverkning egt rum, och, i senare hänseendet tackjernstionde utgått.

Lit. A.

Tackjernstillverkningen, året 1868.

Belägenhet.	Antal masugnar.		Blåsningstid.		Uppgifven tillverkning.						Tiondefri blåsningstid.				Tionde-tackjern.				
	Län.	Obegagnade.	Begagnade.	Dygn.	Timmar.	Tackjern.		Gjutgods.		Summa.		Egentliga fridygn.		På grund af frihetsår.		Hela beloppet.		Levererad in natura.	
						Centner.	R	Centner.	R	Centner.	R	Dygn.	Timmar.	Dygn.	Timmar.	Centner.	R	Centner.	R
Norrbottnens	5	1	43	—	3,182	55	262	40	3,444	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesterbottnens.....	1	3	339	—	58,871	70	2,430	—	61,301	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesternorrlands.	1	4	672	10	99,138	35	1,974	98	101,113	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands	1	1	20	6	734	42	29	—	763	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gefleborgs.....	5	23	3,076	7	675,218	17	2,515	41	677,733	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Upsala.....	8	3	417	20	93,271	50	—	—	93,271	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms.....	2	3	249	21	54,457	97	—	—	54,457	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	19	45	6,899	13	1,386,519	94	11,277	96	1,397,797	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vestmanlands.....	8	18	2,590	22	463,643	1	7,507	15	471,150	16	136	—	602	—	2,988	64.64	2,685	10.50	—
Örebro.....	18	52	9,960	12	1,737,030	56	48,712	78	1,785,743	34	410	4	992	23	10,704	85	3,549	17	—
Skaraborgs	—	1	249	19	39,933	90	633	8	40,566	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vermlands.....	8	24	5,284	13½	1,012,458	50	8,001	31	1,020,459	81	164	20	—	—	5,623	24.24	205	46.18	—
Elfsborgs	—	1	144	12	23,074	7	176	85	23,250	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands..	3	5	1,031	2	124,577	94	9,877	47	134,455	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands....	2	2	590	—	108,858	70	3,836	13	112,694	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Calmar.....	6	5	586	—	69,086	60	1,530	86	70,617	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings.....	1	13	1,447	3	99,717	67	3,461	91	103,179	58	40	—	—	—	536	32	—	—	—
Kronobergs.....	6	3	517	5	26,791	66	10,433	84	37,225	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	94	207	34,119	21½	6,076,567	21	112,661	13	6,189,228	34	751	—	1,594	23	19,853	5.88	6,439	73.68	—

Den sålunda åstadkomna tillverkningen öfverstiger den för året 1867 med 224,684.57 centner och är den största, som för något år finnes uppgifven.

Fördelas, på sätt förut skett, tackjernstillverkningen å nedannämnda Bergslager och öfriga orter i Riket, med angifvande af antal begagnade masugnar, blåsningstid, tillverkningsbelopp, dygnstillverkning samt medelbelopp för hvarje masugn af blåsningstid och tillverkning, med sistnämnda medelbelopp äfvensom tillverkningsbeloppen utjennade till hela tal, så finnes förhållandet derutinnan för bruksåret 1868 hafva varit följande:

Lit. B.

Tackjernstillverkningen inom och utom Bergslag, året 1868.

	Begagnade masugnar.	Blåsningstid.		Tillverkningsbelopp.	Dygnstillverkning.	Medelbelopp för hvarje masugn.	
		Antal.	Dygn.			Timmar.	Centner.
	<i>Inom Bergslag.</i>						
Vester-Bergslagen i Kopparbergs Län	24	3,421	4	622,287	181.89	143	25,928
Norbergs Bergslag i Vestmanlands Län.....	16	2,209	22	401,715	181.78	138	25,107
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytte, Hjulsjö, Lindes och Ramsbergs Bergslager i Örebro Län.....	24	4,143	7	724,509	174.86	173	30,188
Nora, Carlskoga, Lekebergs och Lerbäcks Bergslager i Örebro Län...	22	4,641	12	824,244	177.58	211	37,466
Philipstads Bergslager i Vermlands Län	18	3,768	12	712,791	189.14	209	39,599
Summor och medeltal	104	18,184	9	3,285,546	180.68	175	31,592
<i>Utom Bergslag</i>	103	15,935	12	2,903,682	182.21	155	28,191
Summor och medeltal för hela Riket	207	34,119	21	6,189,228	181.40	165	29,900
Förhållandet var år 1867:							
Inom Bergslag	109	17,416	3	3,043,566	174.76	160	27,923
Utom Bergslag	111	17,329	23	2,920,978	168.55	156	26,314
För hela Riket	220	34,746	2	5,964,544	171.66	158	27,112

Enligt denna fördelning belöpte sig tillverkningen inom Bergslag för bruksåret 1868 till 53.08 % af det inom Riket i dess helhet tillverkade beloppet, under det att enahanda tillverkning för året 1867 utgjorde 51.03 % af nämnda belopp. Medelbeloppet af dygnstillverkningen, åter, har för bruksåret 1868 utgjort: inom Bergslag 180.68 centner, utom Bergslag 182.21 centner och för Riket i dess helhet 181.40 centner, hvaremot enahanda slags belopp för bruksåret 1867 utgjorde: inom Bergslag 174.76 centner, utom Bergslag 168.55 centner samt för Riket i dess helhet 171.66 centner; och äro förstnämnda, under året 1868 uppnådda, belopp, i hvad angår förhållandet så väl inom som utom Bergslag äfvensom för Riket i dess helhet, de största, som hittills under något år blifvit åstadkomna, hvarjemte nu visar sig, att medelbeloppet af dygnstillverkningen utom Bergslag öfverstiger samma slags belopp inom Bergslag, en omständighet, som ej inträffat sedan år 1842, då ifrågavarande medelbelopp utgjorde: utom Bergslag 93.49 centner samt inom Bergslag 86.26 centner. Vid hvarje masugn tillverkades i medeltal, året 1868, inom Bergslag 31,592 centner, utom Bergslag 28,191 centner och inom Riket i dess helhet 29,900 centner; under det att tillverkningsbeloppen i dessa hänseenden året 1867 utgjorde: inom Bergslag 27,923 centner, utom Bergslag 26,314 centner och för Riket i dess helhet 27,112 centner.

Beräknad Länsvis, har dygnstillverkningen i medeltal uppgått till följande belopp:

Län.	År 1868.		År 1867.	
	Centner.		Centner.	
Norrbottnens	80.11.		87.37.	
Vesterbottnens	180.83.		169.42.	
Vesternorrlands	150.37.		150.82.	
Jemtlands	37.70.		46.37.	
Gefleborgs	220.31.		190.75.	
Upsala	223.23.		214.83.	
Stockholms	217.94.		181.73.	
Kopparbergs	202.59.		191.47.	
Vestmanlands	181.85.		185.20.	
Örebro	179.28.		169.75.	
Skaraborgs	162.40.		158.91.	
Vermlands	193.10.		190.55.	
Elfsborgs	160.91.		155.88.	
Södermanlands	130.40.		119.09.	
Östergötlands	191.01.		150.62.	
Calmar	120.51.		110.70.	
Jönköpings	71.30.		74.48.	
Kronobergs	71.97.		74.43.	

Beträffande medelbeloppen af blåsningstid och tillverkningsbelopp för hvarje masugn, hvilka, på sätt ofvan omförmäls, för Riket i dess helhet utgjort under bruksåret 1868, det förra 165 dygn och det senare 29,900 centner, samt under bruksåret 1867, det förra 158 dygn och det senare 27,112 centner, så är förhållandet härutinnan för nämnda år inom de särskilda Länen följande:

Län.	Blåsningstid.				Tillverkningsbelopp.	
	År 1868.		År 1867.		År 1868.	År 1867.
	Dygn.	Timm.	Dygn.	Timm.	Centner.	Centner.
Norrbottnens (blott 1 masugn begagnad)	43.	—	83.	—	3,444.95.	7,252.10.
Vesterbottnens	113.	—	155.	12.	20,433.90.	26,344.78.
Vesternorrlands	168.	2.	161.	19.	25,278.33.	24,400.09.
Jemtlands (blott 1 masugn begagnad)	20.	6.	80.	19.	763.42.	3,746.00.
Gefleborgs	133.	18.	150.	2.	29,466.68.	28,627.94.
Upsala	139.	7.	145.	20.	31,090.50.	31,326.87.
Stockholms	83.	7.	125.	3.	18,152.66.	22,739.10.
Kopparbergs	153.	8.	135.	2.	31,062.17.	25,867.80.
Vestmanlands	143.	23.	140.	4.	26,175.01.	25,962.34.
Örebro	191.	13.	180.	14.	34,341.22.	30,653.99.
Skaraborgs (blott 1 masugn begagnad)	249.	19.	233.	1.	40,566.98.	37,033.12.
Vermlands	220.	5.	203.	11.	42,519.16.	38,767.21.
Elfsborgs (blott 1 masugn begagnad)	144.	12.	148.	12.	23,250.92.	23,148.05.

Län.	Blåsningstid.				Tillverkningsbelopp.	
	År 1868.		År 1867.		År 1868.	År 1867.
	Dygn.	Timm.	Dygn.	Timm.	Centner.	Centner.
Södermanlands	206.	5.	174.	12.	26,891.08.	20,780.87.
Östergötlands	295.	—	229.	12.	56,347.41.	34,567.52.
Calmar	117.	5.	110.	15.	14,123.49.	12,245.93.
Jönköpings.....	111.	8.	129.	22.	7,936.89.	9,677.45.
Kronobergs	172.	10.	108.	18.	12,408.50.	8,093.87.

Den största tillverkningen vid en verkstad har åstadkommits vid Långshyttan i Kopparbergs Län, med 125,452.80 centner, samt den minsta vid den inom Jemtlands Län använda masugnen, med 763.42 centner. Dygnstillverkningen vid förstnämnda masugn, hvilken i åtskilliga föregående underdåniga Berättelser blifvit särskildt uppmärksammas för det höga belopp, hvartill den uppgått, och hvilken år 1866 utgjorde 359.21 centner samt år 1867 belöpte sig till 356.64 centner, har under bruksåret 1868 än vidare ökats derhän, att den under 338 blåsningdygn i medeltal uppgått till 371.16 centner.

Genom Kammar-Collegii, Stats-Kontorets och Commerce-Collegii Kungörelse den 3 September sistlidna år hafva lösningsprisen för tiondetackjernet för samma år varit sålunda bestämda:

	För Centnern.
	R.dr.
I Philipstads Östra Bergslag i Vermlands Län.....	2.60.
» Philipstads Norra och Vestra Bergslager i nämnda Län	2.30.
» Lerbäcks Bergslag i Örebro Län.....	2.65.
» Carlskoga Bergslag i d:o	2.55.
» Lekebergs Bergslag i d:o	2.50.
» Nora Bergslag i d:o	2.40.
» Lindes Bergslag i d:o	2.30.
» Hjulsjö och Nya Kopparbergs Bergslager i Örebro Län	2.10.
» Tabergs Bergslag i Jönköpings Län	2.55.
» Norbergs och Skinnskattebergs Bergslager i Vestmanlands Län	2.30.
» öfrige orter, der tiondetackjern ännu utgöres	2.25.

Utförseln af tackjern har, enligt Tullverkets räkenskaper, uppgått:

under kalenderåret 1868 till.....	490,049	centner.
» » 1867 »	555,728	»
» » 1866 »	356,750	»
» » 1865 »	376,633	»
» » 1864 »	403,157	»

c) Gjutgodstillverkningen.

Såsom redan blifvit i underdånighet omförmäldt och tabellen Lit. A. utvisar, har vid masugnarna under bruksåret 1868 gjutgods omedelbarligen åstadkommit till ett sammanräknadt belopp af 112,661 Centner 13 \mathring{a} . Vid de egentliga gjuterier, åter, om hvilkas anläggning anmälan hos Bergsöfverstyrelsen egt rum, och från hvilka, i följd deraf, uppgifter rörande tillverkningen till nämnde Styrelse ingått, har genom tackjerns omsmältning gjutgods under berörda år blifvit till nedannämnda belopp tillverkad:

		Centner. \mathring{a} .	
Norrbottns	Län: Piteå Socken	Rosfors	226. 34.
Vesterbottens	Län: Bygdeå Socken.....	Robertsfors.....	1,003. 50.
»	» Umeå Socken	Hörneåfors	1,058. —
			2,061. 50.
Vesternorrlands	Län: Långsele Socken.....	Forsse	205. 97.
»	» Skön Socken	Mohög	2,144. 25.
			2,350. 22.
Gefleborgs	Län: Gefle stad.....	Gefle	4,060. —
»	» Söderhamns Stads område	Vändninge	1,700. —
»	» Vahlbo Sockens	Forsbacka	1,400. —
»	» Thorsåkers Socken	Hofors	5,485. 90.
			12,645. 90.
Stockholms	Län: Tveta Socken	Bränninge	3,000. —
Stockholms	Stad.....	Bergsund	7,482. —
Kopparbergs	Län: Ore Socken	Furudal.....	1,606. 13.
»	» Näs Socken	Lindesnäs.....	1,116. 84.
»	» Garpenbergs	Dormsjö	4,958. 17.
»	» Grytnäs Socken.....	Avesta	95. 76.
»	» Norrbärkes Socken	Morgården	6,652. 15.
			14,429. 5.
Vestmanlands	Län: Arboga Gjuteri		13,179. 91.
»	» Köpings Gjuteri		5,323. —
»	» Vestanfors Socken	Fagersta	6,066. 34.
			24,569. 25.
Örebro	Län: Askers Socken	Brefven	4,403. 51.
Skaraborgs	Län: Udenäs Socken.....	Forsvik.....	4,756. 12.
Vermlands	Län: Brunsborgs Socken	Brunsborgsverken	568. 23.
»	» Eda Socken.....	Charlottenberg	1,376. 05.
»	» Gunnarsborgs Socken	Lyred.....	110. —
»	» Elfsbacka Socken.....	Elfsbacka	602. 89.
»	» Rämens Socken.....	Lesjöfors	1,577. 55.
»	» »	Rämsverken	593. 91.
»	» Stafnäs Socken	Stömned	1,472. 96.
			6,301. 59.
Elfsborgs	Län: Steneby Socken	Billingsfors	502. 11.
»	» Bäcke Socken	Bäckefors.....	564. 51.
»	» Ödeborgs Socken	Rådanefors	1,450. —
			2,516. 62.
Göteborgs och Bohus	Län: Göteborgs Stad	Göteborgs Stads Mekaniska verkstad	12,491. 19.
»	» » » Partille Socken.....	Jonsered	1,300. —
			13,791. 19.

				Centner.	℔.
Södermanlands	Län: Lilla Mällösa Socken.....	Hellefors	1,546.	42.	
»	» Tunabergs Socken	Näfveqvarn	5,378.	13.	
»	» Kihla Socken	Stafsjö	540.	—	
»	» Åkers Socken	Åker	4,831.	—	12,295. 55.
Östergötlands	Län: Risinge Socken	Finspång	15,331.	83.	
»	» Motala Socken	Motala	8,658.	11.	23,989. 94.
Calmar	Län: Lofta Socken	Öfverrum	7,876.	96.	
»	» Hallingsbergs Socken	Ankarsrum	9,744.	50.	
»	» Gärdserums Socken	Forseström	2,209.	47.	
»	» Wimmerby Socken.....	Storebro	2,060.	55.	
»	» Ljungby Socken	Fredriksström	971.	35.	
»	» Döderhults Socken.....	Oskarshamn	1,735.	57.	24,598. 40.
Jönköpings	Län: Ingatorps Socken	Bruzaholm	2,229.	59.	
»	» Käreäda Socken	Åminne	1,893.	96.	
»	» Gnosjö Socken.....	Häryd.....	1,641.	—	5,764. 55.
Kronobergs	Län: Skatelöfs Socken	Huseby	1,841.	13.	
»	» Nottebäcks Socken	Klafreström	356.	—	
»	» Göteryds Socken	Delary.....	200.	—	
»	» Lenhofda Socken.....	Säfsjöström	589.	42.	
»	» Sandsjö Socken.....	Öremo.....	926.	23.	
»	» Moheda Socken.....	Torp	2,826.	30.	6,739. 8.
Blekinge	Län: Lösens Socken	Lyckeby	1,212.	50.	
»	» Jemshögs Socken.....	Olofsström	451.	60.	1,664. 10.
Malmöhus	Län: Helsingborgs Gjuteri		3,610.	89.	
»	» Malmö d:o		8,250.	—	
»	» Ystads d:o		4,785.	—	16,645. 89.
Kristianstads	Län: Kristianstads d:o				7,380. —
				Summa 197,610. 80.	

d) Stångjernstillverkningen.

Under bruksåret 1868 hafva 390 stångjernsverk, med 876 smälthärdar, varit begagnade, samt tillverkningen derstädes uppgått till 4,046,825 centner 58 æ, enligt hvad i nedanstående tabell Lit. C finnes närmare angifvet:

Lit. C. Stångjernstillverkningen, året 1868.

Län.	Obegagnade	Begagnade.		Uppgifven tillverkning.	
	Verk.	Verk.	Härdar.	Centner.	æ
	Antal.	Antal.	Antal.		
Norrbottnens.....	5	3	4	3,072	44
Vesterbottnens..	2	5	12	47,566	10
Vesternorrlands.....	2	17	34	106,440	48
Jemtlands.....	—	2	2	1,883	55
Gefleborgs.....	13	49	119	525,356	75
Upsala.....	1	9	32	112,703	41
Stockholms.....	1	6	15	51,642	60
Kopparbergs.....	11	49	118	583,124	30
Vestmanlands.....	13	34	85	462,706	56
Örebro.....	17	49	111	697,647	88
Skaraborgs.....	1	9	16	45,937	2
Vermlands.....	22	73	167	788,817	55
Elfsborgs.....	3	12	21	107,079	11
Göteborgs och Bohus.....	2	—	—	—	—
Södermanlands.....	5	8	15	60,556	—
Östergötlands.....	5	26	71	295,985	83
Calmar.....	3	14	21	82,369	63
Jönköpings.....	4	15	23	50,634	88
Kronobergs.....	3	10	10	23,301	49
Summa	113	390	876	4,046,825	58

Denna tillverkning öfverstiger den för nästföregående året med 36,456.90 centner, och är den största, som hittills under något år blifvit åstadkommen. Det största tillverkningsbeloppet vid ett verk finnes uppgifvet för Smedjebackens valsverk i Kopparbergs Län, med 129,680.60 centner, och det minsta för ett verk i Calmar Län, med 69.31 centner.

För att lemna en ledning till bedömande af den olika omfattning, i hvilken handteringen fortgått vid de verk, hvilkas produktionsbelopp ligga emellan de nu angifna högsta och lägsta tillverkningsbeloppen, och hvilken olika omfattning måste utöfva en ej oväsentlig inverkan å produktionskostnaden vid dessa verk, torde, med den anmärkning, att det uppgifna produktionsbeloppet stundom, ehuru blott i en post utfördt, galler två eller flera verk gemensamt, som, vare sig till följd af gemensam förvaltning, eller af annan orsak, drifvits i något slags sammanhang med hvarandra, få omförmälas, att tillverkningen under ifrågavarande år, ordnad inom nedanstående klasser, vid följande antal dels särskilda, dels gemensamt upptagna, verk, utgjort:

				Särskilda verk, hvert för sig.	Två verk gemensamt.	Tre verk gemensamt.	Fem verk gemensamt.	Åtta verk gemensamt.
öfver	100, men icke öfver	200 centner	vid	4	—	—	—	—
»	200 » » »	300 » »	»	2	—	—	—	—
»	300 » » »	400 » »	»	5	—	—	—	—
»	400 » » »	500 » »	»	4	—	—	—	—
»	600 » » »	700 » »	»	7	—	—	—	—
»	700 » » »	800 » »	»	2	—	—	—	—
»	800 » » »	900 » »	»	3	—	—	—	—
»	1,000 » » »	2,000 » »	»	39	1	—	—	—
»	2,000 » » »	3,000 » »	»	34	—	—	—	—
»	3,000 » » »	4,000 » »	»	20	1	—	—	—
»	4,000 » » »	5,000 » »	»	18	2	—	—	—
»	5,000 » » »	6,000 » »	»	10	1	—	—	—
»	6,000 » » »	7,000 » »	»	12	—	—	—	—
»	7,000 » » »	8,000 » »	»	20	1	1	—	—
»	8,000 » » »	9,000 » »	»	15	1	—	—	—
»	9,000 » » »	10,000 » »	»	9	1	—	—	—
»	10,000 » » »	15,000 » »	»	28	2	—	—	—
»	15,000 » » »	20,000 » »	»	18	2	—	—	—
»	20,000 » » »	25,000 » »	»	17	3	1	—	—
»	25,000 » » »	30,000 » »	»	10	1	—	1	—
»	30,000 » » »	35,000 » »	»	8	3	—	—	—
»	35,000 » » »	40,000 » »	»	6	3	1	—	—
»	40,000 » » »	45,000 » »	»	2	1	—	—	—
»	45,000 » » »	50,000 » »	»	2	—	—	—	—
»	50,000 » » »	55,000 » »	»	1	—	—	—	—
»	55,000 » » »	60,000 » »	»	1	—	—	—	—
»	60,000 » » »	65,000 » »	»	—	2	—	—	—
»	70,000 » » »	75,000 » »	»	1	—	—	—	—
»	80,000 » » »	85,000 » »	»	—	1	—	—	—
»	90,000 » » »	95,000 » »	»	—	1	—	—	—
»	100,000 » » »	105,000 » »	»	—	—	—	—	1

I de underdåniga Berättelserna för de två nästföregående åren har omförmäls, att vissa till denna gren af jernhandteringen hörande verk på senare tider börjat användas uteslutande, eller i betydligare omfattning, för tillverkan- det af smältstycken, hvilka, der de ej disponerades direkt för export, hufvudsakligen vid andra, med valsverk försedda verkstäder välldes och utarbetades. Så naturlig och af åtskilliga förhållanden betingad denna fördelning af tillverkningsarbetet än må vara, så medför den likväl, med den form i hvilken uppgifterna härom inkomma, en väsentlig svårighet för bestämmandet af det slutliga belopp, hvartill tillverkningen af nu ifrågavarande slags effekter, eller för vidare bearbetande afsedt smidbart jern, verkligen uppgått. Upptagas nemligen de särskildt angifna beloppen smältstycken vid beräklandet af det slutliga tillverkningsbeloppet, så inträffar, i den mån desamma blifvit inom landet till stång- eller ämnesjern uträkta, att de komma att i nämnda slutliga belopp ingå såsom både beredningsämne och full-

färdig vara, hvarigenom ifrågakomna tillverkningsbelopp måste ställa sig högre än det i verkligheten är. Utelemnas åter detta artikelslag, så blir, i den mån varan till manufaktursmide användes eller, utan vidare förarbetning inom landet, exporteras, följden den, att det uppgifna produktionsbeloppet kommer att understiga det tillverkningsbelopp, näringen verkligen aflemnat. Vid sådant förhållande har det för närvarande, och intill dess fullständigare uppgifter härutinnan kunna erhållas, synts minst oegentligt, att, der tillverkning af smältstycken blifvit af vederbörande till beloppet anmäld och i en från stångjernstillverkningen afskild post utförd, utan att tillika anmärkts, det smältjernet blifvit på stället eller annorstädes till manufakturjern utsmidt, icke upptaga denna post vid beräkandet af sistnämnda tillverkning, utan endast angifva det belopp, hvartill samtliga sådana poster uppgå; i öfverensstämmelse hvarmed dessa poster icke heller blifvit vid den här ofvan gjorda klassificering af tillverkningsbeloppen vid stångjernsverken i räkningen medtagna; och är för nu ifrågavarande år en tillverkning af smältstycken, af hvilka utan tvifvel den öfvervägande andelen blifvit inom landet till stång- eller ämnesjern vidare förarbetad, särskildt uppgifven:

för Gefleborgs Län af.....	109,786.85	centner.
» Kopparbergs » »	195,891.10	»
» Vestmanlands » »	52,740.75	»
» Örebro » »	53,279.60	»

eller tillsammans 411,698.30 centner.

Slutligen hafva ock, enligt uppgift, vid Motala mekaniska verkstad blifvit tillverkade 16,465 centner jernvägs-skenor, hvilket belopp likväl ingår i det förut angifna beloppet tillverkad stångjern.

e) Jernmanufaktur- och Ståltillverkningen.

För tillverkning af stål och jernmanufaktur under bruksåret 1868 hafva varit begagnade 288 verk, och är den vid 287 af dessa verk åstadkomna tillverkningen af nämnda slag uppgifven till ett sammanräknadt belopp af 604,847 centner 76 æ , enligt hvad nedanstående tabell lit. D närmare utvisar.

Lit. D.

Jernmanufaktur- och Ståltillverkningen, året 1868.

Län.	Begagnade verk.	U p p g i f v e n t i l l v e r k n i n g .											
		Stål.		Plåtar.		Spik.		Redskapssmide.		Diverse annan manufaktur.		Summa.	
		Antal.	Centner.	æ	Centner.	æ	Centner.	æ	Centner.	æ	Centner.	æ	Centner.
Norrbottnens.....	2	—	—	—	—	529	83	7	74	330	67	868	24
Vesterbottnens.....	4	—	—	—	—	793	21	—	—	1,419	90	2,213	11
Vesternorrlands.....	10	258	19	—	—	2,958	67	675	8	5,024	90	8,916	84
Jemtlands.....	2	—	—	—	—	73	18	—	—	190	93	264	11
Gefleborgs.....	14	35,974	14	—	—	2,107	96	411	24	658	75	39,152	9
Upsala.....	4	2,076	78	—	—	32	72	—	—	462	72	2,572	22
Stockholms.....	3	—	—	9,975	—	589	13	—	—	244	6	10,808	19
Kopparbergs.....	26	5,697	53	19,653	28	11,285	28	2,669	36	5,272	96	44,578	41
Vestmanlands.....	10	63,463	16	11,604	65	2,373	98	368	42	4,970	46	82,780	67
Örebro.....	24	20,086	63	—	—	6,855	96	945	79	25,209	69	53,098	7
Skaraborgs.....	6	—	—	—	—	2,927	53	830	10	3,500	2	7,257	65
Vernlands.....	58	21,644	67	—	—	29,183	54	1,977	26	29,167	86	81,973	33
Elfsborgs.....	17	12,660	34	—	—	6,690	39	504	24	4,583	96	24,438	93
Göteborgs och Bohus.....	3	—	—	—	—	932	63	3,271	13	243	93	4,447	69
Södermanlands.....	10	—	—	8,000	—	7,624	42	1,719	87	2,274	22	19,618	51
Östergötlands.....	33	12,214	85	56,340	52	29,795	83	6,076	72	22,033	5	126,460	97
Calmar.....	15	—	—	—	—	3,248	90	1,645	54	5,276	15	10,170	59
Jönköpings.....	19	—	—	105	23	3,589	64	1,386	67	5,075	83	10,157	37
Kronobergs.....	19	—	—	—	—	5,493	97	135	57	3,376	17	9,005	71
Hallands.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	100	—
Blekinge.....	4	—	—	11,518	70	20,050	—	—	—	21,618	36	53,187	6
Malmöhus.....	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3,167	—	3,167	—
Kristianstads.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	9,611	—	9,611	—
Summa	287	174,076	29	117,197	38	137,136	77	22,624	73	153,812	59	604,847	76

I den här upptagna ståltillverkningen äro inberäknade 69,646 centner 95 æ dithörande, å nedannämnda ställen, enligt Bessemers metod, åstadkomna tillverkningar, nemligen:

Vid Sandviken i Gefleborgs Län.....	20,692	ctr	82	æ
» Siljansfors i Kopparbergs Län.....	3,416	»	53	»
» Vestanfors i Vestmanlands Län.....	44,744	»	25	»
» Carlsdal i Örebro Län.....	793	»	35	»
Summa	69,646	»	95	»

Det sammanlagda beloppet af ofvan uppgifna jernmanufaktur- och ståltillverkning öfverstiger beloppet af motsvarande tillverkning för nästföregående året med 66,931.93 centner. I förstberörda belopp har emellertid, på sätt jemväl i fråga om förhållandet under det nästförflutna året var fallet, icke kunnat inberäknas tillverkningen vid ett manufakturverk i Calmar Län, Gunnebo, enär densamma med undantag af en post gröfre och finare ämnesjern, uppgående till 12,939 centner, hvilka blifvit vid verket förarbetade, finnes uppgifven endast till värdet, och sålunda upptagen efter en annan grund än hithörande tillverkningar i öfrigt; varande berörda, vid nämnda bruk åstadkomna, tillverkning, hvilken förmåts bestå af ketteringar, liar, tråddragerifabrikat, skrufvar, maskinspik och stift, uppskattad till ett värde af 260,400 rdr rmt.

Beträffande jernrörelsen på vågarna och vid andra exportställen, så har under bruksåret 1868 dermed förhållit sig på sätt i nedanstående Tabell Lit. E finnes angifvet, nemligen:

Lit. E.

Jernrörelsen på vågarna och vid andra exportställen, året 1868.

	Stångjern.		Jernmanufaktur.		Summa.			Stångjern.		Jernmanufaktur.		Summa.	
	Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔		Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔
Inventarium från år 1867 ..	1,183,408	54	207,714	15	1,391,122	69	Afgått till export.....	2,645,242	88	343,173	93	2,988,416	81
Ifrån bruken inkommet på vågar och till andra exportställen	2,812,914	47	372,534	9	3,185,448	56	Uttaget till inrikes förbrukning	91,370	75	66,471	68	157,842	43
Summa	3,996,323	1	580,248	24	4,576,571	25	Inventarium vid smidesårets slut	1,259,709	38	170,602	63	1,430,312	1
Af jernexporten år 1868 utgick från:							Summa	3,996,323	1	580,248	24	4,576,571	25
Stockholms vågar.....	812,035	91	117,437	89	929,473	80	Af inventarie-jernet vid smidesårets slut tillhörde:						
Göteborgs våg.....	965,016	91	169,176	73	1,134,193	64	Stockholms vågar.....	433,437	44	86,615	71	520,053	15
De öfriga stapelstadsvågarna	539,934	68	51,681	81	591,616	49	Göteborgs våg.....	561,585	40	74,228	33	635,813	73
Köpings, Strömsholms, Vesterås och Örebro uppstadsvågar, tillsammans	218,765	6	4,404	85	223,169	91	De öfriga stapelstadsvågarna.	229,082	1	9,404	70	238,486	71
Grisslehamn, Nordmaling, Rathau, Umeå, Piteå, Öregrund, Mem, Valdemarsvik, och Cimbrishamn, enligt uppgifter till General-Tullstyrelsen, tillsammans	109,490	32	472	65	109,962	97	Uppstadsvågarna.....	35,604	53	353	89	35,958	42
Summa jernexport	2,645,242	88	343,173	93	2,988,416	81	S:a inventarium d. 31 1868	1,259,709	38	170,602	63	1,430,312	1

Med tillämpning af de, rörande beräkning af förhållandet emellan Export, utgående Inventarium och återstod till Inrikes förbrukning af Stångjern samt Jernmanufaktur och Stål, i den underdåniga Berättelsen för år 1866 anförda grunder, visar sig detta förhållande under nedanstående år hafva varit följande:

Lit. F. *Öfversigt öfver förhållandet emellan Export, utgående Inventarium och återstod till Inrikes förbrukning af Stångjern samt Jernmanufaktur och Stål, under åren 1864—1868.*

	1864.		1865.		1866.		1867.		1868.	
	Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔	Centner.	℔
Stångjern.										
Disponibla tillgångar:										
Inventarium vid brukaårets början	1,023,343	91	1,031,907	42	1,413,388	57	1,526,793	35	1,183,408	54
Tillverkning	3,238,514	89	3,491,939	86	3,923,985	42	4,010,368	68	4,046,825	58
Summa	4,261,858	80	4,523,847	28	5,337,373	99	5,537,162	3	5,230,234	12
Disposition af berörda tillgångar:										
Export	2,359,050	59	2,055,994	12	2,637,343	31	3,238,719	20	2,645,242	88
Inventarium vid brukaårets slut	1,031,907	42	1,413,388	57	1,526,793	35	1,183,408	54	1,259,709	38
Återstod till Inrikes förbrukning	870,900	79	1,054,464	59	1,173,237	33	1,115,034	29	1,325,281	86
Summa	4,261,858	80	4,523,847	28	5,337,373	99	5,537,162	3	5,230,234	12
Ofvanstående disponerade belopp, beräknade i procent af de disponibla tillgångarna:										
Export	55.35		45.45		49.41		58.49		50.58	
Inventarium vid brukaårets slut	24.21		31.24		28.61		21.37		24.08	
Återstod till Inrikes förbrukning	20.44		23.31		21.98		20.14		25.34	
	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	
Jernmanufaktur och Stål.										
Disponibla tillgångar:										
Inventarium vid brukaårets början	177,987	57	186,713	85	190,152	12	179,462	8	207,714	15
Tillverkning	643,320	51	639,729	31	549,352	93	537,915	83	604,847	76
Summa	821,308	8	826,443	16	739,505	5	717,377	91	812,561	91
Disposition af berörda tillgångar:										
Export	199,296	4	207,662	87	170,014	52	281,586	31	343,173	93
Inventarium vid brukaårets slut	186,713	85	190,152	12	179,462	8	207,714	15	170,602	63
Återstod till Inrikes förbrukning	435,298	19	428,628	17	390,028	45	228,077	45	298,785	35
Summa	821,308	8	826,443	16	739,505	5	717,377	91	812,561	91
Ofvanstående disponerade belopp, beräknade i procent af de disponibla tillgångarna:										
Export	24.27		25.13		22.99		39.25		42.23	
Inventarium vid brukaårets slut	22.73		23.01		24.27		28.96		21.00	
Återstod till Inrikes förbrukning	53.00		51.86		52.74		31.79		36.77	
	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	

Den sålunda uppgifna exporten af Stångjern understiger den för året 1867 med 593,476.32 centner, hvaremot exporten af Jernmanufaktur och Stål öfverskjuter den för nämnda år med 61,587.62 centner och är den största, som under något år egt rum; utgörande den förra 50.58 % och den senare 42.23 % af det belopp till hvardera slaget hörande effekter, som varit att disponera. Af Stångjernet har Inventarium vid bruksårets slut från senaste räkenskapen ökats med 76,300.84 centner, hvilket belopp motsvarar en förhöjning från 21.37 % till 24.08 % af de disponibla tillgångarna. Af Jernmanufaktur och Stål deremot har berörda Inventarium minskats med 37,111.52 centner, hvilken minskning motsvarar ett nedgående från 28.96 % till 21 % af nyssnämnda tillgångar. Återstoden till inrikes förbrukning har från år 1867 ökats, för Stångjern med 210,247.57 centner samt för Jernmanufaktur och Stål med 70,707.90 centner; motsvarande en förhöjning, i förra hänseendet från 20.14 % till 25.34 %, samt i senare afseendet från 31.79 % till 36.77 % af de för året 1868 disponibla tillgångar af berörda effekter.

Tillverkningen vid de så kallade Ädlare Verken.

a) Guld.

Vid *Konung Gustaf III:s Silfververk* i Falun hafva erhållits 20 a 97 ort 58 korn, efter afdrag af myntskatten. Tillverkningen har varit afradsfri.

b) Silfver.

Vid *Konung Gustaf III:s Silfververk* i Falun har åstadkommits en tillverkning af 192 a 59 ort 24 korn.

Sala Silfververk i Vestmanlands Län: Grufvebrytningen har härstädes blifvit drifven i 44 arbetsrum, alla för Sala Bergslags räkning. Af dessa arbetsrum hafva tillhört: Torgschachtsgrufvan 5, Storgrufvan 34, Carlsschachtsgrufvan 4 och Grefve Bjelkes Stoll 1; samt varit brutna: på malm 30; för att upptäcka nya malmtillgångar i okänd klyft 8; för beredande af utbrytning i kända malmfält 3; samt för ävägabringande af kommunikation, vädervexling, m. m. 3. Orter hafva blifvit drifna till en sammanräknad längd af 689 fot, deraf i Grefve Bjelkes Stoll 35 fot, samt sänkningar verkstälts till ett djup af 35.5 fot. Grufvebrytningen har utgjort 89,948 tunnor fyndigt 3,148.5 tunnor ofyndigt, eller tillsammans 93,096.5 tunnor berg, à 6 $\frac{2}{3}$ kubikfot tunnan. Ur det brutna berget hafva blifvit utsofrade 186,940 centner vaskmalm, och 5,209 centner stuffmalm, med en silfverhalt i medeltal af 1.66 ort på centnern i den förra och 15 till 33 ort på centnern i den senare. För blysmältningen hafva från de förberedande processerne blifvit uppförda 19,897 centner stuff, sliger och skärsten, hvaraf efter drifning och finering erhållits 2,299 a 10 ort bergfint silfver.

Den egentliga afraden utgör $\frac{1}{10}$ af tillverkningen.

Silfververkets ränteersättningsfond har, dels genom räntor, dels genom afsättning för silfvertillverkningen, under året vunnit en tillökning af 14,856 rdr 99 öre; och uppgick denna fond vid årets slut till ett belopp af 234,021 rdr 30 öre.

Löfås Silfververk i Schedvi Socken, Kopparbergs Län: Tillverkningen af silfver har här utgjort 21 a 31 ort; hvaraf såsom afrad, enligt uppgift, erlagts 71 ort 10 korn.

Hellefors Silfververk i Hellefors Socken och Örebro Län: Vid de till verket hörande grufvor har, med hänsyn till förut omförmäld fråga om uppgörande af förändrad plan för grufvedriften, hvartill sedermera jemnväl kommit en af vederbörande gjord ansökning att få verket nedläggas, arbetet, med behörigt tillstånd, under året fortfarande varit inställt, och har någon tillverkning af silfver icke heller blifvit vid verket åstadkommen.

Guldsmedshytte Silfververk i Lindes Socken och Örebro Län: Silfver har här erhållits till följande belopp, nemligen af verkbley, som på stället åstadkommits, 332 g 46 ort, af verkbley från *Östra Borns* hytta i Ljusnarsbergs Socken, 42 g 5 ort, samt, af verkbley från icke uppgifna tillverkningsställen, 167 g 58 ort, eller tillsammans 542 g 9 ort.

Den debeterade afraden uppgifves hafva utgjort 5 g 54 ort 10 korn, hvilket motsvarar $\frac{1}{10}$ af det ur verkbley från Guldsmedshyttan utbragta silfret, eller den andel af tillverkningen, hvarmed afraden vid detta verk under året skolat utgå. För *Östra Bornshyttan* åtnjutes frihetsår.

Sammanräknade silfvertillverkningen inom Riket har sålunda för året utgjort 3,055 g 9 ort 24 korn.

c) **Koppar.**

Gustafs- och Carlbergs Kopparverk i Åre Socken och Jemtlands Län: Vid detta verk hafva nedsmälts 42,799 centner malm och tillverkats 1,100 centner garkoppar.

Stora Kopparberget i Kopparbergs Län: De under året brutna arbetsrum hafva utgjort 123, af hvilka 81 på malmvinst, 34 på försök, samt 8 för åvägabringande af kommunikationer. Af dessa arbetsrum hafva drifvits 99 i fast klyft och 24 i ras. 285,652 tunnor berg hafva blifvit brutna och uppfordrade, af hvilka erhållits 1,267 tunnor stuffmalm, 66,354 tunnor hårdmalm, 44,783 tunnor blötmalm, 1,135 tunnor svafvelkis, samt 37,197 tunnor sylta och så kallad tvekmalm. Råkoppartillverkningen har utgjort 16,757 centner 27 g , hvilka lemnat 15,518 centner 25 g 40 ort garkoppar, deraf 13,971 centner 93 g 10 ort blifvit garade vid *Stora Kopparberget* och återstoden vid *Avesta*.

Inom Kopparbergs Län hafva för öfrigt blifvit tillverkade:

	Garkoppar.
	Centner.
Vid <i>Garpenberg</i> i Garpenbergs Socken	73.00.
» <i>Löfåsen</i> i Schedvi Socken	96.41.
	Summa 169.41.

Sammanräknade koppartillverkningen i Kopparbergs Län har således utgjort 15,687 centner 66 g 40 ort garkoppar.

Riddarehytte Kopparverk i Skinnskattebergs Socken af Vestmanlands Län: Tillverkningen härstädes har utgjort 755 centner 62 g garkoppar.

Ljusnarsbergs Kopparverk i Ljusnarsbergs Socken och Örebro Län: Vid detta verk hafva nedsmälts 29,662 centner 30 g malm, af hvilka erhållits 8,600 centner skärsten. Ur 6,700 centner af denna produkt hafva utbringats 940 centner 80 g råkoppar, som lemnat 777 centner 51 g garkoppar.

Kafveltorps Kopparverk i nyssnämnda Socken och Län: Den härstädes nedsmälta malmen har utgjort 32,674 centner 50 g , af hvilka erhållits 9,357 centner skärsten. Ur dessa jemnte ytterligare 4,588 centner 50 g skärsten, eller tillsammans 13,945 centner 50 g sådan produkt, hafva utbringats 2,671 centner 70 g råkoppar, som lemnat 2,085 centner 81 g garkoppar.

Flögfors Kopparverk i Ramsbergs Socken och Örebro Län: Vid detta verk hafva nedsmälts 45,308 centner 10 g malm, af hvilka erhållits 8,340 centner skärsten. Ur dessa hafva vunnits 1,467 centner 65 g råkoppar, som lemnat 1,087 centner 53 g garkoppar.

Tunabergs Kopparverk i Tunabergs Socken och Södermanlands Län: Tillverkningen har härstädes uppgått till 105 centner 6 g garkoppar.

Åtvidabergs Kopparverk i Åtvids Socken och Östergötlands Län: Vid detta verk hafva blifvit nedsmälta 657,488 centner 20 g malm, som erhållits från Bersbo-, Bond-, Mormors-, Hag- och Grönhögs-grufvorna, samt 105,867 centner kopparhaltigt slagg och ugnsgods, eller tillsammans 763,355 centner 20 g kopparhaltigt gods. Till-

verknigen af råkoppar har utgjort 30,702 centner 49 \mathfrak{a} , af hvilka 24,365 centner 49 \mathfrak{a} blifvit garade i härd och dervid lemnat 20,484 centner 47 \mathfrak{a} vanlig garkoppar, samt 6,337 centner genom behandling i flammugn gifvit 5,215 centner 2 \mathfrak{a} raffinerad koppar; utgörande alltså begge dessa tillverkningar tillsammans 25,699 centner 49 \mathfrak{a} .

Valdemarsviks Kopparverk i Tryserums Socken och Calmar Län: Den härstädes nedsmälta malmen har utgjort 25,214 centner 40 \mathfrak{a} , och den tillverkade garkopparen uppgått till 733 centner.

Fredriksbergs Kopparverk i Fröderyds Socken och Jönköpings Län: Tillverkningen har härstädes uppgått till 230 centner garkoppar.

Enligt hvad nu blifvit i underdånighet anfördt, har koppartillverkningen i Riket utgjort 48,261 centner, 68 \mathfrak{a} 40 ort garkoppar.

För tillverkningen vid Kafveltorp, Valdemarsvik och Fredriksberg hafva åtnjutits frihetsår. För koppartillverkningen vid öfriga här nämnda verk är afraden bestämd till $\frac{1}{30}$ af tillverkningsbeloppet, utom i hvad angår Gustafs- och Carlbergs Kopparverk, der den skolat utgå med $\frac{1}{60}$ af sagda belopp.

d) Nickel.

Sågmyre Nickelverk i Leksands Socken och Kopparbergs Län: Tillverkningen har här utgjort 538 centner 97 \mathfrak{a} nickelkoppar.

Klefva Nickelverk i Alsheda Socken och Jönköpings Län: Ur Klefva grufva hafva blifvit uppfordrade 49,263 centner nickelmalm. Vid nämnda verk hafva nedsmälts 56,970 centner malm, af hvilka erhållits 23,175 centner skärsten, som lemnat 1,585 centner 61 \mathfrak{a} nickelsten.

Afraden är bestämd för Sågmyre Nickelverk till $\frac{1}{30}$ och för Klefva till $\frac{1}{60}$ af tillverkningen.

e) Messing.

Tillverkningen här af har utgjort:

	Centner.	\mathfrak{a} .	ort.
Vid <i>Skultuna Messingsbruk</i> i Skultuna Socken och Vestmanlands Län.....	2,145.	21.	46.
» <i>Gusums Messingsbruk</i> i Ringarums Socken och Östergötlands Län.....	174.	83.	—
	Summa	2,320.	4. 46.

3:o) Diverse Verk och Tillverkningar.

Kopparhamrar och Kopparvalsverk.

Tillverkningen vid dessa verk har utgjort:

	Centner.	\mathfrak{a} .	ort.
Vid <i>Avesta</i> i Kopparbergs Län.....	1,588.	14.	—
» <i>Skultuna</i> i Vestmanlands Län.....	1,404.	14.	50.
» <i>Källefäll</i> i Skaraborgs Län.....	187.	28.	—
» <i>Forssjö</i> i Södermanlands Län.....	15.	85.	—
» <i>Åtvidaberg</i> i Östergötlands Län.....	203.	—	—
» <i>Lessebo</i> i Kronobergs Län.....	77.	66.	—
» <i>Kopparmöllan</i> i Kristianstads Län.....	182.	35.	—
» <i>Granefors</i> i Blekinge Län.....	1,108.	34.	—
« <i>Olofsström</i> i d:o.....	788.	75.	—
	Summa	5,555.	51. 50.

Gjutgods af annan metall än Jern.

Tillverkning af sådant gods uppgifves vara åstadkommen:

	Centner.	ⷄ.
Vid <i>Dormsjö</i> Mekaniska verkstad i Kopparbergs Län, till ett belopp af.....	8.	79.
» <i>Köpings</i> d:o d:o	43.	—
» <i>Motala</i> d:o d:o	704.	66.
	Summa	756. 45.

Bly

har blifvit tillverkad till nedanstående belopp:

	Centner.	ⷄ.
Vid <i>Sala Silververk</i>	978.	53.
» <i>Löfåsen</i> i Kopparbergs Län	611.	21.
» <i>Guldsmedshyttan</i> i Örebro Län	7,659.	70.
	Summa	9,249. 44.

För öfrigt torde böra anmärkas, att Blyglete, som synes vara ernad att såsom sådan afyttras och ej att dess förinnan reduceras, blifvit tillverkad vid *Sala Silververk* till ett belopp af 358 centner 35 ⷄ samt vid *Guldsmedshyttan* till ett belopp af 197 centner 40 ⷄ.

Afraden har vid *Löfåsen* utgjorts med $\frac{1}{30}$ af tillverkningen och uppgifves, i fråga om *Guldsmedshyttan*, hafva varit debeterad för 4,695 centner 24 ⷄ, tillverkade af eget verkbly, samt är för sistnämnda verk bestämd att utgå med $\frac{1}{30}$ af tillverkningen. Den öfriga blytillverkningen har varit afradsfri.

Zink.

Ur de Bolaget *La Vieille Montagne* tillhöriga Zinkgrufvor, belägna dels i Lerbäckes och Hammars Socknar af Örebro Län, dels i Godegårds Socken af Östergötlands Län hafva uppfordrats 560,640 centner zinkmalm, af hvilket belopp 380,736 centner förarbetats i vaskverk. I rosthytta åter hafva behandlats 268,781 centner, hvilka lemnat 243,479 centner rostadt blende. Metallisk zink har icke blifvit tillverkad.

Kobolt.

Vid *Tunaberg* i Tunabergs Socken och Södermanlands Län hafva genom stampning och vaskning erhållits 1,055 ⷄ renad koboltmalm, hvaraf i afrad erlagts $\frac{1}{30}$, eller 35 $\frac{1}{2}$ ⷄ.

Brunsten

är vid *Spexeryds* och *Hohults* grufvor i Ödestugu Socken och Jönköpings Län upptagen till ett belopp af 7865, centner.

Svafvel.

Tillverkningen här af har utgjort:

	Centner.	ⷄ.
Vid <i>Stora Kopparberget</i>	9,507.	—
» <i>Östra Silfberget</i> i Kopparbergs Län.....	62.	40.
» <i>Dylta</i> i Örebro Län	842.	—
	Summa	10,411. 40.

För tillverkningen vid *Dylta* har afrad skolat erläggas med $\frac{1}{10}$ af tillverkningen, som får med penningar efter visst fastställt pris lösas. Vid de öfriga verken utgår afraden $\frac{1}{30}$ af tillverkningen.

Kopparvitriol.

Vid *Stora Kopparberget* hafva häraf tillverkats 2,184 centner 36 g . Afraden har utgjorts med $\frac{1}{30}$ af tillverkningen.

Jernvitriol.

Tillverkningen häraf har utgjort:

	Tunnor.	Centner.	g .
Vid <i>Stora Kopparberget</i>	—	896.	90.
» <i>Dylta</i>	—	800.	—
» <i>Ölands Bruk</i> i Calmar Län	1,200.	—	—
» <i>Lovers Bruk</i> i d:o	1,100.	—	—
	Summa 2,300.	1,696.	90.

För tillverkningen vid *Dylta* har afraden skolat utgöras såsom för svafveltillverkningen derstädes är uppgifvet. Vid de öfriga verken är afraden bestämd till $\frac{1}{30}$ af tillverkningen.

Rödfärg.

Tillverkningen häraf har utgjort:

	Tunnor.	Centner.	g .
Vid <i>Stora Kopparberget</i>	—	9,962.	—
» <i>Ridkärrs</i> Rödfärgsverk i Örebro Län	—	603.	60.
» <i>Dylta</i> » i d:o	—	3,342.	40.
» <i>Ölands</i> » i Calmar Län	550.	—	—
» <i>Lovers</i> » i d:o	130.	—	—
» <i>Klefva</i> » i Jönköpings Län	—	178.	—
	Summa 680.	14,086.	—

Afraden har skolat utgöras, vid *Dylta* såsom för tillverkningen derstädes af svafvel och jernvitriol är omfördt, vid *Klefva* med $\frac{1}{20}$ och vid de öfriga verken med $\frac{1}{30}$ af tillverkningen.

Alun.

Häraf äro tillverkade:

	Tunnor.
Vid <i>Latorps</i> Alunverk i Örebro Län.....	1,900.
» <i>Ölands</i> » i Calmar Län.....	1,900.
» <i>Lovers</i> » i Dito	1,150.
» <i>Andrarums</i> » i Kristianstads Län	694.
	Summa 5,644.

Blyerts.

Häraf hafva åstadkommits:

	Centner.	g .
Vid <i>Gonsvik</i> i Vesternorrlands Län	100.	—
» <i>Norberg</i> i Vestmanlands Län.....	376.	75.
» <i>Fagersta</i> i D:o	862.	30.
	Summa 1,339.	5.

Porfyr.

Häraf hafva under året några arbeten icke blifvit åstadkomna.

Marmor.

Vid *Kolmårdens Marmorbruk* i Östergötlands Län hafva arbeten blifvit förfärdigade till ett värde af 6,007 rdr.

Stenkol.

Häraf hafva blifvit uppbrutna:

	Kubikfot.
Vid <i>Höganäs</i> i Malmöhus Län:	
af sorten № 1	473,110.
» » № 2	800,104.
» » № 3	530,242.
	1,803,456.
Ur <i>Vullåkra Bolags</i> Stenkolsfält i samma Län:	
af sorten № 1	162,667.
» » № 3	56,168.
	218,835.
Ur <i>Boserups</i> Stenkolsfält i samma Län:	
af sorten № 1	17,618.
» » № 2	4,752.
	22,370.
Vid <i>Helsingborgs Stenkolsverk</i>	1,600.
Ur <i>Helsingborgs Stenkolsbolags</i> Stenkolsfält i Malmöhus Län	6,903.
» <i>Nya Skånska Stenkolsbolagets</i> Stenkolsfält, likaledes i Malmöhus Län ...	75,960.
	Summa 2,129,124.

I öfverensstämmelse med hvad nu blifvit i underdånighet anfördt, äro de under bruksåret 1868 ästadkomna bergverksprodukter i nedanstående tabell Lit. G summariskt för hvarje slag upptagna; varande äfven, för jemnförelse härutinnan, produktionsbeloppen under de fyra nästföretgånga åren i tabellen införda.

Lit. G.	<i>Bergverksprodukter, åren 1864—1868.</i>				
	1864.	1865.	1866.	1867.	1868.
Jernmalm, Bergmalm.....Centner	10,917,767.20	11,681,729.30	11,366,078.06	11,401,831.10	12,594,439.15
D:o Sjö- och Myrmalmer »	178,858	477,602	191,909.57	418,436.30	254,174.95
Tackjern, oberäknadt gjut- gods, tillverkad vid mas- ugnarne..... »	5,528,055.65	5,205,472.06	5,285,782.59	5,838,535.23	6,076,567.21
Gjutgods, tillverkad vid mas- ugnarne..... »	150,878.30	125,796.51	129,087.21	126,008.54	112,661.13
Gjutgods, tillverkad genom tackjerns omsmältning..... »	194,991.48	196,915.12	202,348.57	181,750.99	197,610.80
Stångjern..... »	3,238,514.89	3,491,939.86	3,923,985.42	4,010,368.68	4,046,825.58
Jernmanufaktur och Stål..... »	643,320.51	639,729.31	549,352.93	537,915.83	604,847.76
Guld..... ₤	61.2380	35.5024	10.2162	20.31	20.9758
Silfver..... »	3,049.01	2,681.8225	2,487.38	2,691.15	3,055.0924
Koppar.....Centner	39,737	43,532	44,833.56	46,922.11	48,261.6840
Nickelkoppar..... »	537.61	449.97	599.34	689.53	538.97
Nickelsten..... »	1,045.30	1,493.58	1,485.30	1,713.85	1,585.61
Messing..... »	2,759.50	2,504.90	3,286.56	2,311.17	2,320.0446
Kopparsmide..... »	6,357.30	5,176.46	5,073.425	4,180.2075	5,555.5150
Gjutgods af annan metall än jern..... »	—	—	—	—	756.45
Bly..... »	13,282.19	11,272.64	6,787.12	9,646.20	9,249.44
Zinkmalm..... »	335,181	610,464	490,300	442,048	560,640
Koboltmalm..... ₤	1,530	1,400	1,200	1,615	1,055
Brunsten.....Centner	2,400	6,000	8,500	4,370	7,865
Svafvel..... »	9,563.45	9,931.40	10,536.42	9,828.40	10,411.40
Jernvitriol..... »	2,960	3,849.30	3,034.19	3,263.98	1,696.90
D:o.....Tunnor	2,000	2,000	2,000	1,950	2,300
Kopparvitriol.....Centner	337.81	1,763.73	1,266.64	2,263.60	2,184.36
Rödfärg..... »	8,207.20	2,938	15,957.60	12,710	14,086
D:o.....Tunnor	4,164	7,742	2,486	2,606	680
Alun..... »	5,642	5,525	5,575	5,244	5,644
Blyerts.....Centner	675.25	251	351.50	—	1,339.05
Porfyr..... till värde i Rdr Rmt af	7,500	5,700	3,000	—	—
Marmor... d:o d:o	10,708	22,302	24,946.47	13,305	6,007
Stenkol.....Kubikfot	1,365,347	1,618,136	1,670,186	1,702,606	2,129,124

4:o **Arbetskraft.**

Enligt de uppgifter, som derom blifvit meddelade, hafva vid bruks- och bergverksrörelsen under året varit använda 24,144 arbetare, såsom i följande tabell Lit. H finnes närmare angifvet:

Lit. H.

Antal arbetare, använda vid bruks- och bergverksrörelsen, året 1868.

	Jerngrufvorna.			Jernverken.					Andra Verk med tillhörande Grufvor.			Summa Summarum.		
	Ständige.	Tillfällige.	Qvinor och barn.	Summa.	Masgnarne.	Stångjernverken.	Manufakturverken och Gjuterna.	Ej klassificerade.	Summa.	Guld-, Silver- och Blyverken.	Kopparverken.		Åtskilliga andra Verk.	Summa.
Norrbottns Län	—	13	—	13	19	17	20	3	59	—	—	—	—	72
Vesterbottens »	—	—	—	—	58	104	28	9	199	—	—	—	—	199
Vesternorrlands »	—	—	—	—	75	176	102	32	385	—	—	36	36	421
Jemtlands »	15	—	—	15	13	7	6	—	26	—	146	—	146	187
Gefleborgs »	153	49	—	202	452	714	228	—	1,394	—	—	—	—	1,596
Upsala »	398	21	70	489	77	221	20	—	318	—	—	—	—	807
Stockholms Län och Stad	231	32	72	335	57	113	366	—	536	—	—	—	—	871
Kopparbergs Län utom Stora Kopparberget	754	50	53	857	761	674	377	195	2,007	10	50	80	140	3,004
Stora Kopparberget	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	810	24	834	834
Vestmanlands Län utom Sala Bergshauptmans-Distrikt	221	36	—	257	291	546	372	135	1,344	—	83	148	231	1,832
Sala Bergshauptmans-Distrikt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	357	—	—	357	357
Örebro Län {5:te Bergmästare-Dist.	438	85	28	551	376	324	38	—	738	181	382	2	565	1,854
{6:te Bergmästare-Dist.	535	103	76	714	458	571	172	—	1,201	—	20	755	775	2,690
Skaraborgs Län	—	—	—	—	18	83	113	—	214	—	—	2	2	216
Vermlands »	678	—	75	753	474	1,281	485	—	2,240	—	—	—	—	2,993
Elfsborgs »	—	—	—	—	22	170	171	—	363	—	—	—	—	363
Göteborgs och Bohus Län	—	—	—	—	—	—	216	—	216	—	—	—	—	216
Södermanlands Län	127	14	65	206	118	82	282	—	482	—	29	7	36	724
Östergötlands »	42	—	—	42	48	385	469	—	902	—	1,199	68	1,267	2,211
Calmar »	26	36	—	62	109	91	283	—	483	—	265	175	440	985
Jönköpings »	50	22	—	72	152	115	98	—	365	—	12	89	101	538
Kronobergs »	—	—	—	—	38	50	122	—	210	—	—	4	4	214
Hallands »	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	2
Blekinge »	—	—	—	—	—	—	156	—	156	—	—	15	15	171
Kristianstads »	—	—	—	—	—	—	60	—	60	—	—	40	40	100
Malmöhus »	—	—	—	—	—	—	203	—	203	—	—	484	484	687
Summa	3,668	461	439	4,568	3,616	5,724	4,389	374	14,103	548	2,996	1,929	5,473	24,144

I afseende å olyckshändelser, timade bland de vid bergverken under året sysselsatte arbetare, har blifvit anmäldt: att vid Stora Kopparberget två personer omkommit genom fall i grufvan, samt fem blifvit skadade, två genom nedfallande stenar och tre genom vådaskott, af hvilka senare fem personer likväl de tre skottskadade blifvit fullt återställda; att vid Norbergs grufva i Vestmanlands Län tre personer ljutit döden, utan att närmare uppgift om dödsorsaken finnes meddelad; att vid Skärhytte grufvefält i Nora Socken af Örebro Län en person, vid söndersländet af en ur grufvan upphemtad sten, omkommit genom explosion af i stenens inre dold sprängolja; samt att vid Persbergs

grufvor i Vermlands Län fyra personer blifvit dödade, en genom en nedfallande sten, två genom ras och en genom vådaskott, hvarjemte vid grufvorna inom samma Län sjutton personer blifvit mer eller mindre skadade, en vid laddning med nitroglycerin, en vid laddning med dynamit och femton genom andra olyckshändelser, såsom fall från stegar, ras samt stenars nedstörtande.

Enligt meddelade uppgifter, hafva vid bruks- och bergverks-driften under året varit begagnade 80 ångmaskiner, af hvilka 55 vid grufvorna, nemligen 3 i Gefleborgs Län, 7 i Upsala Län, 5 i Stockholms Län, 5 i Kopparbergs Län, 4 i Vestmanlands Län, 14 i Örebro Län, 4 i Södermanlands Län, 4 i Östergötlands Län, 1 i Calmar Län och 8 i Malmöhus Län; 2 vid Masugnsdriften, nemligen 1 i Upsala Län och 1 i Kopparbergs Län; 15 vid Stångjerns- och Manufakturverken, nemligen 3 i Gefleborgs Län, 2 i Upsala Län, 1 i Kopparbergs Län, 3 i Vestmanlands Län, 3 i Örebro Län, 1 i Calmar Län, 1 i Jönköpings Län och 1 i Blekinge Län; samt 8 vid andra verk, nemligen 2 i Örebro Län, 4 i Malmöhus Län, 1 i Kristianstads Län och 1 i Blekinge Län.

5:o) Inmutningar och Hvilostånd.

På sätt nedanstående tabeller närmare utvisa, hafva under året af vederbörande tjänstemän blifvit utfärdade 2,068 mutsedlar å följande slags mineralanledningar, nemligen:

Lit. I.	Mutsedlar, utfärdade året 1868.												Summa.	
	Jernmalm.		Guld-, Silver- och Blymalmer.	Kopparmalm.	Nickelmalm.	Zinkmalm.	Mangannmalm.	Koboltnmalm.	Svavelkis.	Blyerts.	Stenkol.	Varp.		
Bergmalm.	Sjö- och Myr- malmer.	Jern.										Andra.		
1:o) Å nyupptäckta fyndigheter:														
Af Bergshauptmannen vid Sala Silfververk å.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Bergmästaren i 1:sta Bergmästaredistriktet å.....	2	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7
» D:o i 2:dra d:o	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» D:o i 3:dje d:o	10	—	2	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	18
» D:o i 4:de d:o	51	—	3	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	56
» D:o i 5:te d:o	16	—	8	19	—	—	—	—	19	—	—	—	—	62
» D:o i 6:te d:o	2	—	5	3	3	2	—	—	4	1	—	—	—	20
» D:o i 7:de d:o	11	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
» D:o i 8:de d:o	7	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
» D:o i 9:de d:o	6	3	—	—	1	—	1	—	41	—	9	—	—	61
Summa	105	3	27	34	6	2	1	1	64	3	9	—	—	255
2:o) Å förut inmutade fyndigheter:														
Af Bergmästaren i 1:sta Bergmästaredistriktet å.....	—	—	11	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—	19
» D:o i 2:dra d:o	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
» D:o i 3:dje d:o	80	—	11	6	2	1	—	—	13	—	—	—	—	113
» D:o i 4:de d:o	177	—	7	—	—	1	—	—	—	12	—	1	—	198
» D:o i 5:te d:o	50	—	35	30	—	—	—	—	3	—	—	2	—	120
» D:o i 6:te d:o	21	—	16	48	—	34	23	—	4	—	—	—	—	146
» D:o i 7:de d:o	40	—	15	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63
» D:o i 8:de d:o	20	—	1	26	3	1	—	—	—	—	—	—	2	53
» D:o i 9:de d:o	2	23	51	1	2	—	—	—	—	—	1,017	—	—	1,096
Summa	390	23	149	126	7	37	23	—	24	12	1,017	3	2	1,813
Summa Summarum	495	26	176	160	13	39	24	1	88	15	1,026	3	2	2,068

samt meddelats hvilostånd för 1,116 grufvor, nemligen:

Lit. K.

Hviloståndsresolutioner, meddelade året 1868.

	Jernmalm.	Guld-, Silver- och Blymal- met.	Kopparmalm.	Nickelmalm.	Stenkol.	Summa
Af Bergshauptmannen vid Sala Silfververk för	—	2	—	—	—	2
» Bergmästaren i 1:sta Bergmästaredistriktet för	1	—	1	—	—	2
» D:o i 2:dra d:o »	—	—	2	—	—	2
» D:o i 3:dje d:o »	33	—	—	—	—	33
» D:o i 4:de d:o »	54	5	—	—	—	59
» D:o i 5:te d:o »	26	9	11	—	—	46
» D:o i 6:te d:o »	4	—	1	—	—	5
» D:o i 7:de d:o »	12	3	1	—	—	16
» D:o i 8:de d:o »	4	—	13	—	—	17
» D:o i 9:de d:o »	—	1	2	1	930	934
Summa	134	20	31	1	930	1,116

Uppgifna antalet utmål, som under året varit under hvilostånd, har deremot utgjort 756, af hvilka 636 tillhört jerngrufvor; hvarjemte hvilostånd förmåls äfven hafva åtnjutits för 1,464 med afseende å stenkolsfyndigheter inmutade områden, utan att dock tillika uppgifvits, i hvilken omfattning eller till hvilket antal dessa områden vore med utmål försedda.

6:o) **Förändringar genom anläggning eller nedläggande af verkstäder.**

Under året hafva resolutioner blifvit utfärdade rörande anläggning af

Sunds Stångjerns- och Manufakturverk i Sköns Socken och Vesternorrlands Län;

Gunnebo Stångjernsverk i Gladhammars Socken och Calmar Län;

Bångbro hytta i Ljusnarsbergs Socken och Örebro Län, för tillgodogörande af kopparmalm och silfverhaltig blymalm; samt

Falu Gjuteri i Falu Stad;

hvaremot nedläggande för alltid af något verk icke blifvit hos Collegium under nämnda år anmäldt.

Collegium framhärdar med djupaste vördnad,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåtar,

L. MANDERSTRÖM.

S. J. STENBERG.

Stockholm den 3 November 1869.

F. A. Crælius.